

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Голова Вченої ради
_____ Геннадій ПІВНЯК
«__» _____ 2026 р.,
протокол № __

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Менеджмент»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	D Бізнес, адміністрування та право
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	D3 Менеджмент
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
СТУПІНЬ	бакалавр
ОСВІТНЯ КВАЛІФІКАЦІЯ	Бакалавр менеджменту

Уводиться в дію з 01.09.2026

Наказ від _____ № __

Ректор
_____ Олександр АЗЮКОВСЬКИЙ

Дніпро
НТУ «ДП»
2026

ЛИСТ-ПОГОДЖЕННЯ

Центр моніторингу знань та тестування
протокол № _____ від «__» _____ 2026 р.

Директор _____ М.М. Одновол

Відділ внутрішнього забезпечення якості вищої освіти
протокол № _____ від «__» _____ 2026 р.

Начальник відділу _____ Т.В. Маматова

Навчально-методичний відділ
протокол № _____ від «__» _____ 2026 р.

Начальник відділу _____ Ю.О. Заболотна

Науково-методична комісія спеціальності D3 Менеджмент
Протокол № _____ від «__» _____ 2026 р.

Голова науково-методичної комісії спеціальності _____ В.Я. Швець

Гарант освітньої програми _____ Г.В. Баранець

Кафедра менеджменту
Протокол № _____ від «__» _____ 2026 р.

Завідувач кафедри _____ В.Я. Швець

Декан факультету менеджменту _____ О.В. Трифонова

ПЕРЕДМОВА

Розроблено робочою групою у складі:

Голова робочої групи:

1 Баранець Ганна Валеріївна, к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту, гарант ОПІ

Члени робочої групи:

2 Трифонова Олена Василівна, д.е.н., проф., професор кафедри менеджменту

3 Іванова Марина Іллівна, д.е.н., проф., професор кафедри менеджменту

4 Варяниченко Олена Володимирівна, к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту

5 Бебко Дар'я Сергіївна, студентка гр. 073-22-3

6 Дудко Валерія Вадимівна, студентка гр. 073-22-3

7 Грибцова Аріна Олександрівна, студентка гр. 073-22-1

8 Пламадяла Олег Андрійович, студент гр. МН-25з-1

9 Окользін Нікіта Дмитрович, студент гр. 073-23-1

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ	5
2 ОБОВ'ЯЗКОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	10
3 НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ, СФОРМУЛЬОВАНИЙ У ТЕРМІНАХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	11
4 РОЗПОДІЛ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ КОМПОНЕНТАМИ	12
5 РОЗПОДІЛ ОБСЯГУ ПРОГРАМИ ЗА ОСВІТНІМИ КОМПОНЕНТАМИ	15
6 СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА	18
7 МАТРИЦІ ВІДПОВІДНОСТІ	12
8 ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ.....	21
ДОДАТКИ.....	24

ВСТУП

Освітньо-професійна програма розроблена на основі Стандарту вищої освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, наказу МОН України від 13.06.2024 №842 «Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти».

Призначення освітньої програми

Освітньо-професійна програма використовується під час:

- ліцензування спеціальності та акредитації освітньої програми;
- складання навчальних планів;
- формування робочих програм навчальних дисциплін, силабусів, програм практик, індивідуальних завдань;
- формування індивідуальних навчальних планів студентів;
- розроблення засобів діагностики якості вищої освіти;
- атестації бакалаврів;
- визначення змісту навчання в системі перепідготовки та підвищення кваліфікації;
- професійної орієнтації здобувачів фаху;
- зовнішнього контролю якості підготовки фахівців.

Користувачі освітньо-професійної програми:

- здобувачі вищої освіти, які навчаються в НТУ «ДП»;
- викладачі НТУ «ДП», які здійснюють підготовку бакалаврів спеціальності D3 «Менеджмент»;
- екзаменаційна комісія спеціальності D3 «Менеджмент»;
- приймальна комісія НТУ «ДП».

Освітньо-професійна програма поширюється на кафедри університету, які беруть участь у підготовці фахівців ступеня бакалавра спеціальності D3 «Менеджмент».

1 ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

1.1 Загальна інформація	
Повна назва закладу вищої освіти та інститут (факультет)	Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» Навчально-науковий інститут економіки Факультет менеджменту
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації	Бакалавр. Бакалавр менеджменту
Офіційна назва освітньої програми	Менеджмент

Форми здобуття вищої освіти	Очна (денна), заочна
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом бакалавра, одиничний. Загальний обсяг освітньої програми 240 кредитів ЄКТС. Термін навчання на основі повної загальної середньої освіти – 3 роки 10 місяців.
Наявність акредитації	Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, Сертифікат № 13961. Дата видачі 16.05.2025. Строк дії сертифіката про акредитацію освітньої програми 01.07.2026 р.
Цикл/рівень	НРК України – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл, EQF-LLL – 6 рівень
Передумови	Наявність повної загальної середньої освіти / ступеня «молодший бакалавр», «фаховий молодший бакалавр». Особливості вступу на ОП визначаються Правилами прийому до Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», що затверджені Вченою радою
Мова(и) викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	Термін не може перевищувати 3 роки 10 місяців та/або період акредитації. Освітня програма підлягає перегляду відповідно до змін нормативної бази України в сфері вищої освіти, але не рідше одного разу на рік
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	Інформаційний пакет за спеціальністю: https://mvs.nmu.org.ua/ua/ Освітні програми НТУ «ДП» http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_dep/educational_programs/

1.2 Мета освітньої програми

Створення платформи трансферу знань з управління комерційними господарськими організаціями для підготовки фахівців, здатних адаптувати найкращі світові практики менеджменту до українських умов задля вирішення складних проблем організаційного розвитку та спеціалізованих завдань у мінливому зовнішньому середовищі, що дозволяє вирішувати завдання сталого розвитку підприємства.

1.3 Характеристика освітньої програми

Предметна область	<p>D Бізнес, адміністрування та право / D3 Менеджмент</p> <p>Цілі навчання: підготовка фахівців, здатних вирішувати практичні проблеми та складні спеціалізовані задачі, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, у сфері управління організаціями та їх підрозділами.</p> <p>Об'єкт вивчення та професійної діяльності: управління організаціями та їх підрозділами.</p> <p>Теоретичний зміст предметної області: парадигми, закони, закономірності, принципи, історичні передумови розвитку менеджменту; концепції системного, ситуаційного, адаптивного, антисипативного, антикризового, інноваційного, проєктного менеджменту тощо; функції, методи, технології та управлінські рішення у менеджменті.</p> <p>Методи, методики та технології: загальнонаукові та специфічні методи дослідження (розрахунково-аналітичні, економіко-статистичні, економіко-математичні, експертного оцінювання, фактологічні, соціологічні, документальні, балансові тощо), методи реалізації функцій менеджменту (методи маркетингових досліджень; методи економічної діагностики;</p>
-------------------	---

	<p>методи прогнозування і планування; методи проектування організаційних структур управління; методи мотивування; методи контролювання; методи оцінювання соціальної, організаційної та економічної ефективності в менеджменті тощо). методи менеджменту (адміністративні, економічні, соціально-психологічні, технологічні); технології обґрунтування управлінських рішень (економічний аналіз, імітаційне моделювання, дерево рішень тощо).</p> <p>Інструментарій та обладнання: сучасне інформаційно-комунікаційне обладнання, інформаційні системи та програмні продукти, що застосовуються в менеджменті.</p> <p>Освітня програма передбачає: Загальний обсяг обов'язкових компонент – 180 кредитів (75%) Загальний обсяг вибіркових компонент – 60 кредитів (25%).</p>
Орієнтація освітньої програми	<p>Освітньо-професійна</p> <p>Програма має прикладний характер і зорієнтована на підготовку фахівців з менеджменту з урахуванням особливостей функціонування комерційних організацій, які належать до галузей реального сектору економіки, таких як промисловість, торгівля та сфера послуг, в контексті сучасних тенденцій розвитку теорії й практики менеджменту.</p> <p>Програма складається з комплексу логічно взаємопов'язаних обов'язкових освітніх та вибіркових компонент, зокрема практичної спрямованості для здобуття сукупності професійних і соціальних навичок, достатніх для фахової управлінської діяльності.</p> <p>Освітня програма спрямована на оволодіння:</p> <ul style="list-style-type: none"> – парадигмами, законами, закономірностями, принципами, історичними передумовами розвитку менеджменту; – інструментарієм системного, ситуаційного, адаптивного, антисипативного, інвестиційного, інноваційного, проектного, стратегічного, антикризового, операційного, адміністративного менеджменту, менеджменту якості; – навичками планування, аналізу, організування, контролювання та мотивування для проведення ефективної управлінської діяльності відповідно до тенденцій глобалізації, соціальної відповідальності та сталого розвитку; – методами та технологіями управлінської діяльності, зокрема обґрунтування управлінських рішень в умовах невизначеності; – навичками командної роботи, міжособистісної взаємодії та створення ефективних комунікацій.
Основний фокус освітньої програми	<p>Спеціальна освіта з менеджменту за спеціальністю D3 Менеджмент.</p> <p>Акцент на менеджмент як специфічний вид професійної діяльності з реалізації комплексу управлінських функцій задля досягнення економічних, соціальних та екологічних цілей комерційних організацій, які належать до галузей реального сектору економіки (промисловість, торгівля та сфера послуг), в умовах невизначеності.</p>
Особливості програми	<p>Особливість (унікальність) даної ОП:</p> <p>1) Освітня програма спрямована на формування системних управлінських компетентностей, що забезпечують підготовку бакалаврів з менеджменту, здатних ефективно діяти в умовах нестабільності, викликів воєнного часу та післявоєнного відновлення економіки. Освітня програма орієнтована на підготовку сучасних фахівців з менеджменту, здатних працювати з аналітичними даними, управляти якістю та конкурентоспроможністю, інвестиціями та інноваціями, запобігати кризовим явищам у комерційних організаціях.</p>

	<p>2) Забезпечення майбутніх менеджерів комерційних організацій сучасними інноваційними підходами до управління, які відповідають світовому досвіду, міжнародним вимогам та принципам сталого розвитку.</p> <p>3) Регіональний та галузевий контексти забезпечуються за рахунок вибору здобувачами тем індивідуальних робіт та кваліфікаційних робіт, виконання кейсів і розгляду аналітичних ситуацій на практичних заняттях, проведення наукових досліджень.</p>
1.4 Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	<p>Працевлаштування на підприємствах будь-яких організаційно-правових форм, які провадять діяльність згідно з ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності», задля реалізації управлінських функцій відповідно до ДК 003:2010 «Класифікатор професій», а саме:</p> <p>Підрозділ 14 «Менеджери (управителі) підприємств, установ, організацій та їх підрозділів»</p> <p>Клас:</p> <p>142 Менеджери (управителі) у добувній промисловості; 1439 Менеджери (управителі) в інших сферах обробної промисловості та у виробництві електроенергії, газу та води; 1452 Менеджери (управителі) в оптовій торгівлі та посередництві у торгівлі; 1453.1 Менеджери (управителі) в роздрібній торгівлі побутовими товарами; 1453.2 Менеджери (управителі) в роздрібній торгівлі непродовольчими товарами; 1454 Менеджери (управителі) в роздрібній торгівлі продовольчими товарами; 1475.4 Менеджери (управителі) з питань комерційної діяльності та управління; 1477.1 Менеджери (управителі) з підбору, забезпечення та використання персоналу; 1493 Менеджери (управителі) систем якості; 1496 Менеджери (управителі) із соціальної та корпоративної відповідальності.</p>
Подальше навчання	Можливість навчання за кваліфікаційними рівнями: НРК України – 7 рівень FQ-EHEA – другий цикл, EQF-LLL – 7 рівень.
1.5 Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	<p>Студентоцентроване навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання, практичне навчання та навчання на основі досліджень сприяють високому рівню досягнень програми. Лекції є інтерактивними, науковими та пізнавальними. Використовуються методи: проблемні та інтерактивні лекції, контекстні та лекції-дискусії, колективні та інтегративні технології навчання, змішані технології навчання. На практичних заняттях використовуються метод кейсів, ситуаційні завдання, інтерактивні методи, ділові ігри, фасилітаційні навчальні технології, коучинговий підхід у навчанні, підготовка презентацій із використанням сучасного програмного забезпечення, що дозволяє розвивати професійні компетенції претендентів для вищої освіти шляхом активного використання інтерактивних методів навчання. Навчання в класі поєднується з онлайн-навчанням на технологічній платформі Moodle і в Microsoft Office 365, Teams MS, комунікаційних програмах мобільних додатках з використанням електронних підручників та онлайн-сервісом підприємств.</p>
Оцінювання	<p>Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за рейтинговою шкалою (прохідні бали 60...100) та за інституційною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), що використовується для конвертації оцінок мобільних студентів. Оцінювання включає весь спектр контрольних процедур у залежності від компетентнісних характеристик (знання, уміння/навички, комунікація, автономія і відповідальність) результатів навчання, досягнення яких контролюється.</p>

	<p>Результати навчання студента, що відображають досягнутий ним рівень компетентностей відносно очікуваних, ідентифікуються та вимірюються під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що корелюються з описом кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій і характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.</p> <p>Підсумковий контроль з навчальних дисциплін здійснюється за результатами поточного контролю або/та оцінюванням виконання комплексної контрольної роботи або/та усних відповідей.</p>
Форма випускної атестації	<p>Атестація здобувачів вищої освіти здійснюється у формі публічного захисту кваліфікаційної роботи.</p> <p>Кваліфікаційна робота має передбачати розв'язання складного спеціалізованого завдання або практичної проблеми в сфері управління, що характеризується комплексністю і невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів економічної науки. У кваліфікаційній роботі не може бути академічного плагіату, фальсифікації та списування. Кваліфікаційна робота має бути розміщена в репозиторії університету.</p>
1.6 Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Специфічні характеристики кадрового забезпечення	<p>Науково-педагогічні працівники, задіяні у викладанні дисциплін програми, керівництві виконанням курсових і кваліфікаційної робіт, проходженням практик, відповідають кадровим вимогам щодо забезпечення провадження освітньої діяльності для першого рівня вищої освіти відповідно до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності. Освітні компоненти забезпечуються докторами, кандидатами наук. Викладачі є членами Асоціації з розвитку менеджменту та бізнес-освіти, Академії економічних наук України.</p> <p>Сфера наукових інтересів науково-педагогічних працівників відповідає освітнім компонентам, що ними викладаються. До реалізації освітнього процесу за освітньою програмою можуть долучатися професіонали-практики та роботодавці. Забезпечується своєчасне підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, орієнтоване на удосконалення методів навчання, поглиблення знань за фахом, опанування сучасних цифрових освітніх технологій, зокрема дистанційного навчання.</p>
Специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення	<p>Матеріально-технічне забезпечення відповідає технологічним вимогам щодо забезпечення провадження освітньої діяльності для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відповідно до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності.</p> <p>Студенти освітньо-професійної програми мають доступ до університетської бібліотеки, репозиторію, (який містить фаховий контент статей, монографій, дисертацій, магістерських робіт тощо), коворкінг просторів Colibry, Unica, мережі інтернет через відкриті канали WiFi, до спортивного обладнання, Культурно-освітнього центру, мережі харчування та студентського містечка.</p> <p>Аудиторії обладнані мультимедійною технікою, є комп'ютерні класи з відповідним ліцензованим програмним забезпеченням. Наукова бібліотека університету укомплектована науковою, навчальною, довідковою, методичною, періодичною та іншою літературою багатьма мовами світу</p>
Специфічні характеристики інформаційного та	<p>Матеріально-технічне забезпечення відповідає технологічним вимогам щодо забезпечення провадження освітньої діяльності для першого рівня вищої освіти відповідно до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності.</p>

навчально-методичного забезпечення	Інформаційне та навчально-методичне забезпечення відповідає вимогам нормативних документів НТУ «Дніпровська політехніка». Студенти програми мають доступ до університетської бібліотеки, мережі Інтернет через WiFi, спортивного обладнання, Культурно-освітнього центру, системи харчування, студентського містечка. Комп'ютерні класи; мультимедійні та університетські лінгафонні аудиторії, обладнані відповідним сучасним програмним забезпеченням, необхідним для формування професійних компетентностей бакалавра з економіки та міжнародних економічних відносин.
1.7 Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Програма передбачає можливість укладання угод про академічну мобільність із закладами вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців з менеджменту.
Міжнародна кредитна мобільність	Доступні програми представлені на сайті відділу міжнародної академічної мобільності центру міжнародної співпраці: https://projects.nmu.org.ua/ua/index.php .
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Програма передбачає навчання іноземних здобувачів вищої освіти українською мовою.

2 ОБОВ'ЯЗКОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Інтегральна компетентність бакалавра зі спеціальності D3 «Менеджмент» – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

2.1 Загальні компетентності за стандартом вищої освіти

Шифр	Компетентності
1	2
ЗК1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
ЗК3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу
ЗК4	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК5	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
ЗК6	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
ЗК7	Здатність спілкуватися іноземною мовою
ЗК8	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
ЗК9	Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями
ЗК10	Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні
ЗК11	Здатність до адаптації та дій у новій ситуації

<i>1</i>	<i>2</i>
ЗК12	Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
ЗК13	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності
ЗК14	Здатність працювати у міжнародному контексті
ЗК15	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
ЗК16	Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь яких інших проявів недоброчесності
ЗК17	Здатність захищати Батьківщину

2.2 Спеціальні компетентності

2.2.1 Спеціальні компетентності за стандартом вищої освіти

<i>Шифр</i>	<i>Компетентності</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
СК1	Здатність визначати та описувати характеристики організації
СК2	Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища
СК3	Здатність визначати перспективи розвитку організації
СК4	Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними
СК5	Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту
СК6	Здатність діяти соціально відповідально і свідомо
СК7	Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту
СК8	Здатність планувати діяльність організації та управляти часом
СК9	Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань
СК10	Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації
СК11	Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління
СК12	Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення
СК13	Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності
СК14	Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності
СК15	Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички

2.2.2 Спеціальні компетентності з урахуванням особливостей освітньої програми

<i>Шифр</i>	<i>Компетентності</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
СК16	Здатність структурувати функції менеджменту на рівні підрозділів виробничих і невиробничих комерційних організацій
СК17	Здатність обирати та застосовувати методи інвестиційно-інноваційного менеджменту
СК18	Здатність аналітично упорядковувати бізнес-процеси комерційних організацій з метою їх подальшої оптимізації задля забезпечення успішного ведення бізнесу
СК19	Здатність виявляти фактори впливу та аналізувати чинники забезпечення конкурентоспроможності комерційних організацій

<i>1</i>	<i>2</i>
СК20	Здатність обирати та застосовувати методи (інструменти) антикризового управління

3 НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ, СФОРМУЛЬОВАНИЙ У ТЕРМІНАХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Кінцеві, підсумкові та інтегративні результати навчання бакалавра зі спеціальності ДЗ «Менеджмент», що визначають нормативний зміст підготовки і корелюються з переліком загальних і спеціальних компетентностей, подано нижче.

<i>Шифр</i>	<i>Результати навчання</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
<i>Результати навчання за стандартом вищої освіти</i>	
P1	Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України
P2	Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя
P3	Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства
P4	Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень
P5	Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації
P6	Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень
P7	Виявляти навички організаційного проектування
P8	Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації
P9	Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи
P10	Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації
P11	Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації
P12	Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації
P13	Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами
P14	Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації
P15	Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності
P16	Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним
P17	Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера
P18	Опанувати базові загальновійськові знання, практичні вміння і навички, необхідні для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України
<i>Спеціальні результати навчання з урахуванням особливостей освітньої програми</i>	
CP19	Проводити декомпозицію функцій менеджменту в окремих функціональних сферах діяльності виробничих і невиробничих комерційних організацій задля забезпечення їхнього ефективного функціонування

<i>1</i>	<i>2</i>
CP20	Демонструвати навички застосування методів інвестиційно-інноваційного менеджменту для прийняття стратегічних управлінських рішень і реалізації проєктів комерційних організацій
CP21	Описувати бізнес-процеси з метою виявлення, структурування, аналізу проблем комерційних організацій та скласти список рішень для їхнього вирішення; моделювати бізнес-процеси та аргументувати вимоги щодо їх оптимізації; скласти документацію та презентувати висновки
CP22	Оцінювати конкурентоспроможність комерційних організацій та забезпечувати її, зокрема із застосуванням принципів та інструментів менеджменту якості
CP23	Діагностувати кризові ситуації в процесі управління; визначати методи та шляхи запобігання кризових явищ, стабілізації та виведення підприємств з кризи, розроблювати заходи, спрямовані на відновлення діяльності (в системі післякризового управління)

4 РОЗПОДІЛ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМИ КОМПОНЕНТАМИ

Шифр РН	Результати навчання	Найменування освітніх компонентів
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1 ОBOB'ЯЗKOBA ЧАСТИНА		
P1	Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України	32 Цивілізаційні процеси в українському суспільстві 35 Ціннісні компетенції фахівця 36 Домедична допомога* 37 Правознавство 38 Цивільна безпека Ф16 Управління комерційними організаціями на засадах сталого розвитку
P2	Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя	32 Цивілізаційні процеси в українському суспільстві 34 Фізична культура і спорт 35 Ціннісні компетенції фахівця 36 Домедична допомога* 37 Правознавство Б4 Макроекономіка
P3	Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства	35 Ціннісні компетенції фахівця Ф1 Комунікативний менеджмент Ф2 Менеджмент Ф4 Теорія організації Ф11 Основи управління персоналом Ф14 Організаційна поведінка Ф15 Планування та контролінг у комерційних організаціях Ф17 Операційний менеджмент Ф22 Бізнес-адміністрування П1 Навчальна практика (Вступ до фаху) КР Виконання кваліфікаційної роботи
P4	Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень	Ф9 Економічні основи управління комерційними організаціями Ф15 Планування та контролінг у комерційних організаціях

1	2	3
		Ф16 Управління комерційними організаціями на засадах сталого розвитку Ф19 Управлінський аналіз діяльності комерційних організацій Ф21 Стратегічний менеджмент П4 Передатестаційна практика КР Виконання кваліфікаційної роботи
P5	Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації	Ф2 Менеджмент Ф5 Маркетинг Ф10 Фінанси комерційних організацій Ф11 Основи управління персоналом Ф17 Операційний менеджмент Ф18 Логістика та управління ланцюгами постачання Ф20 Зовнішньоекономічна діяльність комерційних організацій П4 Передатестаційна практика
P6	Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень	Б1 Вища математика Б2 Теорія ймовірностей та математична статистика Ф7 Кількісні методи в менеджменті Ф9 Економічні основи управління організацією Ф12 Курсова робота з економічних основ управління комерційними організаціями Ф13 Облік і аудит Ф19 Управлінський аналіз діяльності комерційних організацій Ф22 Бізнес адміністрування П3 Виробнича практика зі спеціальності П4 Передатестаційна практика КР Виконання кваліфікаційної роботи
P7	Виявляти навички організаційного проєктування	Ф2 Менеджмент Ф4 Теорія організації Ф22 Бізнес адміністрування
P8	Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації	Ф1 Комунікативний менеджмент Ф8 Інформаційні технології та штучний інтелект в менеджменті Ф17 Операційний менеджмент Ф18 Логістика та управління ланцюгами постачання Ф20 Зовнішньоекономічна діяльність комерційних організацій Ф21 Стратегічний менеджмент
P9	Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи	35 Ціннісні компетенції фахівця Ф1 Комунікативний менеджмент Ф2 Менеджмент Ф3 Основи підприємництва Ф11 Основи управління персоналом Ф14 Організаційна поведінка П4 Передатестаційна практика
P10	Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації	Ф1 Комунікативний менеджмент Ф11 Основи управління персоналом Ф14 Організаційна поведінка

1	2	3
P11	Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації	Б3 Мікроекономіка Ф1 Комунікативний менеджмент Ф3 Основи підприємництва Ф7 Кількісні методи в менеджменті Ф14 Організаційна поведінка Ф22 Бізнес адміністрування
P12	Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації	35 Ціннісні компетенції фахівця Ф2 Менеджмент Ф5 Маркетинг Ф16 Управління комерційними організаціями на засадах сталого розвитку Ф19 Управлінський аналіз діяльності комерційних організацій Ф20 Зовнішньоекономічна діяльність комерційних організацій
P13	Спілкуватись в усній та письмовій формі державною та іноземною мовами	31 Академічне письмо 33 Іноземна мова професійного спрямування (англійська/ німецька/ французька) Ф6 Ділова іноземна мова П2 Навчально-ознайомча практика П4 Передатестаційна практика
P14	Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації	Ф11 Основи управління персоналом
P15	Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності	35 Ціннісні компетенції фахівця Ф16 Управління комерційними організаціями на засадах сталого розвитку
P16	Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним	Ф12 Курсова робота з економічних основ управління комерційними організаціями КР Виконання кваліфікаційної роботи
P17	Виконувати дослідження індивідуально та/або в групі під керівництвом лідера	Ф12 Курсова робота з економічних основ управління комерційними організаціями П2 Навчально-ознайомча практика П3 Виробнича практика зі спеціальності П4 Передатестаційна практика КР Виконання кваліфікаційної роботи
P18	Опанувати базові загальновійськові знання, практичні вміння і навички, необхідні для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України	36 Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка)/Домедична допомога*
CP19	Проводити декомпозицію функцій менеджменту в окремих функціональних сферах діяльності виробничих і невиробничих комерційних організацій задля забезпечення їхнього ефективного функціонування	С1 Менеджмент у виробничій і невиробничій сфері КР Виконання кваліфікаційної роботи
CP20	Демонструвати навички застосування методів інвестиційно-інноваційного менеджменту для прийняття стратегічних управлінських рішень і реалізації проектів комерційних організацій	С2 Інвестиційний та інноваційний менеджмент
CP21	Описувати бізнес-процеси з метою виявлення, структурування, аналізу проблем комерційних організацій та складати список рішень для	С3 Основи бізнес-аналітики

1	2	3
	їхнього вирішення; моделювати бізнес-процеси та аргументувати вимоги щодо їх оптимізації; скласти документацію та презентувати висновки	
CP22	Оцінювати конкурентоспроможність комерційних організацій та забезпечувати її, зокрема із застосуванням принципів та інструментів менеджменту якості	C4 Управління якістю та конкурентоспроможністю
CP23	Діагностувати кризові ситуації в процесі управління; визначати методи та шляхи запобігання кризовим явищам, стабілізації та виведення комерційних організацій з кризи, розроблювати заходи, спрямовані на відновлення їх діяльності	C5 Антикризове управління
2 ВИБІРКОВА ЧАСТИНА		
Визначається завдяки вибору студентами навчальних дисциплін із запропонованого переліку		

5 РОЗПОДІЛ ОБСЯГУ ПРОГРАМИ ЗА ОСВІТНИМИ КОМПОНЕНТАМИ

Шифр	Освітній компонент	Обсяг, кред.	Підсум. контр.	Розподіл за чвертями
1	ОБОВ'ЯЗКОВА ЧАСТИНА	180		
1.1	Цикл загальної підготовки			
31	Українська мова	3,0	іс	2
32	Цивілізаційні процеси в українському суспільстві	3,0	дз	4
33	Іноземна мова професійного спрямування (англійська/німецька/французька)	6,0	іс	1;2;3;4
34	Фізична культура і спорт	3,0	дз	1;2;3;4
35	Ціннісні компетенції фахівця	6,0	іс	7,8
36	Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка)/Домедична допомога	3,0	дз	7,8
37	Правознавство	3,0	дз	4
38	Цивільна безпека	3,0	іс	14
1.2	Цикл спеціальної підготовки			
1.2.1	<i>Базові дисципліни</i>			
Б1	Вища математика	5,0	іс	1;2
Б2	Теорія ймовірностей та математична статистика	5,0	іс	3;4
Б3	Мікроекономіка	4,0	іс	2
Б4	Макроекономіка	4,0	іс	3
1.2.2	<i>Фахові освітні компоненти за спеціальністю</i>			

*Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка) включена до освітньої програми відповідно до вимог статті 10¹ Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» та «Порядку проведення базової загальновійськової підготовки громадян України, які здобувають вищу освіту, та поліцейських», що затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2024 р. №734. Для здобувачів, які не вивчають дисципліну «Базова загальновійськова підготовка (теоретична підготовка)», викладається дисципліна «Домедична допомога».

1	ОБОВ'ЯЗКОВАЧАСТИНА	180		
Ф1	Комунікативний менеджмент	4,0	дз	3;4
Ф2	Менеджмент	6,0	іс	3;4
Ф3	Основи підприємництва	4,0	іс	1
Ф4	Теорія організації	4,0	дз	1
Ф5	Маркетинг	4,0	іс	6
Ф6	Ділова іноземна мова	5,0	іс	5;6;7;8
Ф7	Кількісні методи в менеджменті	6,0	іс	5;6;7
Ф8	Інформаційні технології та штучний інтелект в менеджменті	4,0	дз	5
Ф9	Економічні основи управління комерційними організаціями	4,5	іс	5;6
Ф10	Фінанси комерційних організацій	3,0	дз	7
Ф11	Основи управління персоналом	4,0	іс	8
Ф12	Курсова робота з економічних основ управління комерційними організаціями	0,5	дз	7
Ф13	Облік і аудит	3,0	дз	6
Ф14	Організаційна поведінка	3,0	іс	8
Ф15	Планування та контролінг у комерційних організаціях	5,0	дз	9;10
Ф16	Управління комерційними організаціями на засадах сталого розвитку	4,0	іс	12
Ф17	Операційний менеджмент	4,0	іс	9;10
Ф18	Логістика та управління ланцюгами постачання	3,0	іс	11
Ф19	Управлінський аналіз діяльності комерційних організацій	5,0	іс	9;10
Ф20	Зовнішньоекономічна діяльність комерційних організацій	3,0	іс	9
Ф21	Стратегічний менеджмент	3,0	іс	13
Ф22	Бізнес-адміністрування	3,0	іс	15
1.2.3	<i>Спеціальні освітні компоненти за освітньою програмою</i>			
С1	Менеджмент у виробничій і невиробничій сфері	5,0	іс	15
С2	Інвестиційний та інноваційний менеджмент	3,0	дз	11
С3	Основи бізнес-аналітики	3,0	дз	11
С4	Управління якістю та конкурентоспроможністю	3,0	іс	13
С5	Антикризове управління	3,0	іс	14
1.2.4	<i>Практична підготовка за спеціальністю та атестація</i>			
П1	Навчальна практика (Вступ до фаху)	6,0	дз	4
П2	Навчально-ознайомча практика	6,0	дз	8
П3	Виробнича практика зі спеціальності	6,0	дз	12
П4	Передатестаційна практика	3,0	дз	16
КР	Виконання кваліфікаційної роботи	9,0		16
	ВИБІРКОВА ЧАСТИНА	60		
В	Визначається завдяки вибору здобувачами навчальних дисциплін із запропонованого переліку			
	Разом за обов'язковою та вибірковою частинами	240		

6 СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА

Послідовність навчальної діяльності здобувача за обов'язковою частиною подана нижче.

Курс	Семестр	Чверть	Шифри освітніх компонентів	Річний обсяг, кредити	Кількість освітніх компонент, що викладаються протягом		
					чверті	семестру	навчального року
1	2	3	4	5	6	7	8
1	1	1	33, 34, Б1, Ф3, Ф4	60	5	7	14
		2	31, 33, 34, Б1, Б3		5		
	2	3	33, 34, Б2, Б4, Ф1, Ф2		6	9	
		4	32, 33, 34, 37, Б2, Ф1, Ф2, П1		8		
2	3	5	Ф6, Ф7, Ф8, Ф9	60	4	6	13
		6	Ф5, Ф6, Ф7, Ф9, Ф13		5		
	4	7	35, 36, Ф6, Ф7, Ф10, Ф12		6	9	
		8	35, 36, Ф6, Ф11, Ф14, П2, (В)		6		
3	5	9	Ф15, Ф17, Ф19, Ф20, (В)	60	4	4	9
		10	Ф15, Ф17, Ф19, (В)		3		
	6	11	Ф18, С2, С3, (В)		3	5	
		12	Ф16, П3, (В)		2		
4	7	13	Ф21, С4, (В)	60	2	4	8
		14	38, С5, (В)		2		
	8	15	Ф22, С1, (В)		2	4	
		16	П4, КР		2		

Примітка:

Фактична кількість освітніх компонент у чвертях та семестрах з урахуванням вибірових навчальних дисциплін визначається після обрання навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти

8 ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма розроблена з урахуванням нормативних та інструктивних матеріалів міжнародного, галузевого та державного рівнів:

1. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 15.05.2024 № 686 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24#Text>.

2. Роз'яснення щодо застосування Критеріїв оцінювання якості освітньої програми: методичний посібник [Електронне видання] / А. Бутенко, Г. Денискіна, О. Єременко, О. Книш, І. Сімшаг, О. Требенко. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2024. 127 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/nzgfjf>.

3. Квіт Сергій. Дорожня карта реформування вищої освіти України. Освітня політика. Портал громадських експертів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/1159-dorozhnya-karta-reformuvannya-vishchoji-osviti-ukrajini>.

4. Глосарій. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. [Електронний ресурс]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/%d0%93%d0%bb%d0%be%d1%81%d0%b0%d1%80%d1%96%d0%b9.pdf>

5. Довідник користувача ЄКТС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mdu.in.ua/Ucheb/dovidnik_koristuvacha_ekts.pdf.

6. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII (зі змінами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

7. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. (зі змінами). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

8. Лист Міністерства освіти і науки України від 28.04.2017 № 1/9–239 щодо використання у роботі закладів вищої освіти примірних зразків освітніх програм.

9. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06.2016 № 600 (зі змінами).

10. Стандарт вищої освіти України підготовки бакалавра зі спеціальності 073 «Менеджмент». СВО-2018. К.: МОН України, 2018. – 13 с.

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-п/page>.

12. Лист Міністерства освіти і науки України від 05.06.2018 № 1/9-377 щодо надання роз'яснень стосовно освітніх програм.

13. Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.06.2024 №842 «Про внесення змін до деяких стандартів вищої освіти».

14. Стратегія розвитку Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (2019–2026). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/programaroz/NTUDP_Strat_2019.pdf.

15. Кодекс академічної доброчесності НТУ «Дніпровська політехніка». Дніпро : НТУ «ДП», 2020. 11 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/otuggm>.

16. Положення про організацію освітнього процесу Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», затвердженого рішенням Вченої ради університету від 25.10.2019, протокол № 20 (зі змінами та доповненнями від 28.05.2020, 07.03.2023, 27.06.2024 та 12.12.2024) / Мін-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро : НТУ «ДП», 2024. 46 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://is.gd/nmLkAM>.

17. Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» затвердженого рішенням Вченої ради університету від 26.12.2017, протокол № 20 (зі змінами та доповненнями від 18.09.2018, 11.12.2018, 08.12.2021, 27.06.2024 та 12.12.2024) / Мін-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро : НТУ «ДП», 2024. 33 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://is.gd/93GaHV>.

18. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», затверджене Вченою радою НТУ «ДП» від 11.12.2018, протокол № 15 / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. Д. : НТУ «ДП», 2018. 21 с.

19. Положення про організацію атестації здобувачів вищої освіти НТУ «Дніпровська політехніка», затвердженого рішенням Вченої ради університету від 27 червня 2024 року, протокол № 8 / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. Дніпро : НТУ «ДП», 2024. 48 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://is.gd/Hn6L6h>.

20. Положення про систему запобігання та виявлення плагіату в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка», затверджене Вченою радою НТУ «ДП» від 13.06.2018, протокол №8 (зі змінами та доповненнями від 26.03.2019) / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. Д. : НТУ «ДП», 2019. 11 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://is.gd/fOAt5U>

21. Положення про формування переліку та обрання навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», затверджене Вченою радою НТУ «ДП» від 17.01.2020, протокол № 1 (із змінами та доповненнями, затвердженими Вченою радою НТУ «ДП» від 22.04.2021, протокол № 7) / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т. Д. : НТУ «ДП», 2021. 12 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://is.gd/saNw9Q>.

22. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 червня 2024 р. № 734 «Про

затвердження Порядку проведення базової загальновійськової підготовки громадян України, які здобувають вищу освіту, та поліцейських». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/734-2024-%D0%BF#Text>.

Освітня програма оприлюднюється на сайті університету до початку прийому студентів на навчання.

Освітня програма поширюється на всі кафедри університету та вводиться в дію з 01 вересня 2026 року.

Термін дії освітньої програми не може перевищувати 3 роки 10 місяців та/або період акредитації. Освітня програма підлягає перегляду та доопрацюванню відповідно до змін нормативної бази України в сфері вищої освіти, але не рідше одного разу на рік.

Відповідальність за якість та унікальні конкурентні переваги освітньої програми несе гарант освітньої програми.

Навчальне видання

Баранець Ганна Валеріївна
Трифорова Олена Василівна
Іванова Марина Іллівна
Варяниченко Олена Володимирівна
Бєбко Дар'я Сергіївна
Дудко Валерія Вадимівна
Грибцова Аріна Олександрівна
Пламадяла Олег Андрійович
Окользін Нікіта Дмитрович

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Менеджмент»
ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
D3 Менеджмент

Електронний ресурс

Видано
у Національному технічному університеті
«Дніпровська політехніка».
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 1842 від 11.06.2004.
49005, м. Дніпро, просп. Дмитра Яворницького, 19.